

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU13

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om gymnasieskolan med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och aviserade och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. kvalitet och höga krav i gymnasieskolan, planering av gymnasieutbildning, yrkesprogram och lärlingsutbildning, studie- och yrkesvägledning och särskilda kunskapsområden.

I betänkandet finns åtta reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan.....	6
Utskottets ställningstagande.....	12
Yrkesutbildning och arbetsmarknad	13
Utskottets ställningstagande.....	21
Särskilda kunskapsområden	23
Utskottets ställningstagande.....	27
Motioner som bereds förenklat.....	27
Utskottets ställningstagande.....	27
Reservationer	28
1. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (M, KD, L).....	28
2. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (SD)	29
3. Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning, punkt 2 (M).....	30
4. Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning, punkt 2 (L)	30
5. Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad, punkt 3 (SD, L)	31
6. Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad, punkt 3 (KD)	32
7. Särskilda kunskapsområden, punkt 4 (C)	33
8. Särskilda kunskapsområden, punkt 4 (V)	34
Särskilda yttranden	36
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (M).....	36
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (SD)	36
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (C).....	36
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (KD).....	36
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (L).....	36
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	38
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5	47

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2120 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12,
2020/21:2562 av Ann-Britt Åsebol och Malin Höglund (båda M),
2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 13,
2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 3 samt
2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 1 (M, KD, L)

Reservation 2 (SD)

2. Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1677 av Jasenko Omanovic och Johan Büser (båda S),
2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2 och
2020/21:3330 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (L)

3. Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1877 av Lotta Finstorp (M),
2020/21:1929 av Lotta Finstorp (M),
2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 och
2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 72 och 73.

Reservation 5 (SD, L)

Reservation 6 (KD)

4. Särskilda kunskapsområden

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:514 av Josef Fransson (SD) yrkande 3,
2020/21:735 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:1010 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3,
2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4,
2020/21:1898 av Hanna Westerén och Anna-Caren Säterberg (båda S)
och
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 34.

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (V)

5. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 juni 2021

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Pia Nilsson (S), Lars Püss (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Linus Sköld (S), Christian Carlsson (KD), Tomas Kronståhl (S), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L) och Jörgen Grubb (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 82 motionsyrkanden om gymnasieskolan från allmänna motionstiden 2020/21. Av dessa bereds 60 motionsyrkanden förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. kvalitet och höga krav i gymnasieskolan, planering av gymnasieutbildning, yrkesprogram och lärlingsutbildning, studie- och yrkesvägledning och särskilda kunskapsområden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Den 27 april 2021 lämnade Skolverket och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) information till utskottet om studie- och yrkesvägledning i skolan under pandemin.

Utskottets överväganden

Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvalitet och höga krav, planering av gymnasieutbildning och idrottsgymnasier.

Jämför reservation 1 (M, KD, L) och 2 (SD).

Motionerna

I motion 2020/21:2562 av Ann-Britt Åsebol och Malin Höglund (båda M) anförs att det behövs ett tydligare och utökat mandat för verksamheten vid landets teknik- och naturvetenskapscentrum, s.k. science centers. Även de ekonomiska resurserna behöver säkerställas. Detta skulle enligt motionärerna långsiktigt stärka Sveriges konkurrens- och innovationskraft och borga för att antalet naturvetare och tekniker ökar.

I motion 2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2 framförs att förekomsten av s.k. nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) är viktigt för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudier. Motionärerna anser därför att dessa utbildningar bör finnas kvar för att utgöra ett komplement till riksidrottsgymnasierna.

I kommittémotion 2020/21:2120 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12 lämnar motionärerna förslag om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning. Som ett led i att likställa e-sport med övrig sport är det enligt motionärerna rimligt att det även finns e-sportgymnasier, vilket skapar möjlighet att fokusera på frågor som ledarskap, uppförande på nätet och vikten av kost och motion för att prestera på högsta nivå.

I kommittémotion 2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1 framförs att utformningen och innehållet i gymnasieskolan – både de högskoleförberedande gymnasieutbildningarna och yrkesprogrammen – ska präglas av kvalitet framför kvantitet. I yrkande 3 framför motionärerna att de höga kraven i gymnasieskolan ska värnas. Enligt motionärerna bör tidigare insatser genomföras i grundskolan för att komma till rätta med problemet att ett stort antal elever inte uppnår grundläggande behörighet till ett nationellt gymnasieprogram. Det handlar bl.a. om utökad undervisningstid, mer specialundervisning och lovskola.

I kommittémotion 2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 13 anges att det finns ett stort behov av samverkan och gemensam planering av utbudet av gymnasieutbildning, både mellan olika kommuner och mellan kommunala och enskilda huvudmän. För att öka likvärdigheten och ge alla gymnasieelever goda framtidsmöjligheter bör därför insatser göras för att förbättra planeringen av gymnasieutbildning, menar motionärerna.

Bakgrund och gällande rätt

Behörighetskrav till gymnasieskolan

För behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen. För behörighet till högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska, engelska, matematik och minst nio andra ämnen (16 kap. 30 och 31 §§ skollagen [2010:800]). Utöver detta krävs enligt 7 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) godkända betyg från grundskolan i vissa specifika ämnen för behörighet till vissa högskoleförberedande program. Av de nio ämnena ska, utöver svenska, matematik och engelska, ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap ingå för behörighet till ekonomi-programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, och av de nio ämnena ska biologi, fysik och kemi ingå för behörighet till naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Kvalitetsgranskning av gymnasieskolan

Skolinspektionen har i uppdrag att regelbundet granska alla skolhuvudmän inom grund- och gymnasieskola för att se att verksamheterna följer lagar, regler och läroplaner. Bestämmelser om Skolinspektionens ansvar för tillsyn och kvalitetsgranskning finns i 26 kap. skollagen. Ytterligare bestämmelser om myndighetens uppdrag framkommer av förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion. Målet med myndighetens granskningsuppdrag är att bidra till att alla barn och elever ska få lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla elever når minst godkänt i alla ämnen. Det är huvudmannen för skolan som har ansvar för skolans resultat och kvalitet. Sammanfattningsvis innebär Skolinspektionens tillsyns- och granskningsuppdrag att bl.a.

- bidra till ökad måluppfyllelse, kvalitet och likvärdighet
- regelbundet granska kvaliteten i och utöva tillsyn över verksamheter och huvudmän
- kommunicera resultat från inspektionerna
- skyndsamt handlägga signaler om missförhållanden.

När det gäller gymnasieskolans yrkesprogram förekommer även olika former av kvalitetssäkring av utbildningen från branschorganisationer som vill trygga sin framtida kompetensförsörjning. Kvalitetssäkringen görs i samverkan mellan arbetsmarknadens parter och utbildningssystemet, beroende på yrkesområdets behov och förutsättningar. Oavsett form är det främsta syftet att öka utbildningens kvalitet och attraktionskraft. De modeller för samverkan mellan branschorganisationer och utbildningssystemet som finns är inte reglerade i författningar eller inskrivna i skolans styrdokument, utan utgår av frivillig samverkan som utgår från ett gemensamt intresse att säkra utbildningens kvalitet. Exempel på samverkansmodeller är teknikcollege,

Hantverksrådets gesällbrev och vård- och omsorgscollege (SOU 2015:97 s. 157 och 160).

Dimensionering av utbildning

Av skollagen framgår att varje kommun har ansvar för att erbjuda ungdomarna i kommunen gymnasieutbildning av god kvalitet. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas till ungdomarnas önskemål. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller region enligt ett samverkansavtal med kommunen eller regionen (15 kap. 30 § skollagen). Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar (16 kap. 42 § skollagen).

I betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77) framförde den s.k. gymnasieutredningen att en kommun ibland är en alltför liten organisatorisk enhet för att hantera frågor om utbildningsutbud. Utredningen föreslog bl.a. att staten bör ge stöd till regional samverkan om gymnasieskolans utbildningsutbud. Frågan om samverkan behandlades även i Skolkommissionens slutbetänkande Samling för skolan – nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35).

Den 8 mars 2018 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på hur utbildning inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (sär vux) bättre kan planeras och dimensioneras utifrån regionala och nationella kompetensbehov (dir. 2018:17, dir. 2020:2). Utredaren hade även i uppdrag att föreslå hur en regionalt baserad modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning kan utformas och finansieras. Syftet med utredningen var bl.a. att åstadkomma ett bättre resursutnyttjande, trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, förbättra tillgången till ett allsidigt brett utbud av utbildningar av hög kvalitet, främja en likvärdig utbildning och minska segregationen inom gymnasieskolan. I betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) lämnade utredningen bl.a. följande förslag:

- Utbudet av utbildning bör bestämmas med hänsyn till både elevens efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov.
- Staten ska stödja och styra skolhuvudmännen mer när det gäller planering och dimensionering av vilka utbildningar som ska erbjudas samt hur många platser som ska finnas på gymnasieskolan. Staten ska därför besluta om regionala ramar för utbudet inom gymnasieskolan och för yrkesutbildning inom komvux.

- Den s.k. gymnasiemarknaden bör balanseras med mer inslag av planering och samarbete mellan huvudmän.

Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mer tid till undervisning

I april 2021 överlämnade utredningen om mer tid till undervisning betänkandet Kampen om tiden – mer tid till lärande (SOU 2021:30) till regeringen. Utredningen lämnade i betänkandet förslag om hur elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program ska ges bättre förutsättningar att uppnå behörighet genom åtgärder som innebär att elever får mer tid till undervisning. Utredningen föreslog bl.a. att

- studietid ska erbjudas på alla skolenheter i grundskolan som har elever i årskurs 4–9 med två timmar per vecka och elevgrupp, under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag
- huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas för elever i årskurs 9 med ytterligare 25 timmar på loven under läsårstid.

Betänkandet har remitterats.

Särskilt om idrottsgymnasier

Av 15 kap. 7 § skollagen framgår att utbildningen i gymnasieskolan består av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. I 5 kap. gymnasieförordningen finns bestämmelser om avvikelser inom de nationella programmen. Enligt 5 kap. 23 § får en utbildning där ämnet specialidrott ingår vara riksidrottsgymnasium om det finns ett nationellt intresse av att tillgodose elitidrottens krav och det ställs särskilda krav på gemensam träning. En sådan utbildning som en kommun anordnar ska vara riksrekryterande. Enligt 5 kap. 25 § får Skolverket efter förslag från Sveriges Riksidrottsförbund besluta om var idrottsutbildning vid riksidrottsgymnasium får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för tre antagningsomgångar.

Vidare framkommer av 5 kap. 27 § gymnasieförordningen att en utbildning där ämnet specialidrott ingår får godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har en tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Utbildningen ska tillstyrkas av specialidrottsförbundet.

Möjligheter att kombinera gymnasieutbildning med elitsatsning i idrott

Det finns tre olika möjligheter för elever som vill kombinera studier med elitidrott på gymnasiet: riksidrottsgymnasium (RIG), nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) och lokal idrottsutbildning (LIU). RIG har riksrekrytering och NIU har lokal eller regional antagning. Elever på både RIG och NIU går ett vanligt gymnasieprogram, med ämnet specialidrott som kan

läsas upp till 700 poäng. De lokala idrottsutbildningarna innebär att eleverna inom ramen för gymnasieprogrammet som individuellt val läser kursen Idrott och hälsa – specialisering.

Skolverket har övergripande ansvar för all gymnasieutbildning, vilket inkluderar ämnet specialidrott. Skolverket beslutar också vilka huvudmän och idrotter som får anordna RIG respektive NIU.

Riksidrottsförbundet (RF) har i uppdrag att lämna förslag till Skolverket om vilka kommuner och enskilda huvudmän och idrotter som får anordna RIG samt antalet elevplatser. RF fördelar också statsbidrag till huvudmännen och följer upp och utvärderar kvaliteten på RIG. RF har inget formellt uppdrag när det gäller NIU. Däremot samverkar Specialidrottsförbunden (SF) med huvudmännen om att utveckla och följa upp verksamheterna inom NIU (gymnasieguiden.se samt Riksidrottsförbundet, Elitidrott på gymnasiet).

Riksidrottsförbundet och e-sport

RF har ca 70 medlemsförbund, de s.k. specialidrottsförbunden, som tillsammans består av ca 19 000 idrottsföreningar.

Inför RF:s stämma, det s.k. Riksidrottsmötet, den 28–30 maj 2021 lämnade både Svenska e-sportförbundet och E-sportförbundet SESF in ansökningar om medlemskap. Båda förbunden fick avslag på sina ansökningar av Riksidrottsmötet.

Tillkännagivande om särskilda regleringar för idrottsgymnasier

I betänkande 2018/19:UbU17 föreslog utbildningsutskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrottsgymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier. Utskottet framförde bl.a. följande i sitt ställningstagande:

Utskottet anser att det ska finnas goda möjligheter att kombinera en gymnasieutbildning med elitsatsning i idrott. Detta är viktigt både för att främja framväxten av nya idrottstalanger och för att de samtidigt ska kunna få en gymnasieutbildning som de kan bygga vidare på senare i livet när elitkarriären tagit slut. Mot bakgrund av detta anser utskottet att regeringen ska ges till känna att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrottsgymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier. Såväl effekter som konsekvenser av en sådan förändring bör också utredas.

Inom Utbildningsdepartementet har en översyn av riksidrottsgymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar genomförts. I promemorian Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan (U2020/04134/GV) lämnades förslag som innebär ett tydligare, mer transparent och hållbart system för idrottsutbildningar. Syftet är att elitidrottande ungdomar ska kunna kombinera en gymnasial utbildning med en elitidrottssatsning. Förslagen omfattar ändringar i skollagen, gymnasieförordningen och förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

I promemorian föreslogs bl.a. att de två idrottsgymnasievarianterna RIG och NIU ska ersättas av ett nytt idrottsgymnasiesystem där alla elever ges möjlighet till riksrekrytering och inackorderingsbidrag. Ämnet specialidrott ska enbart få ges till elever inom det nya systemet. Vidare föreslås att Skolverket ska ansvara för att pröva ansökningar om att få anordna gymnasial utbildning med specialidrott och att staten och kommunerna ska dela på kostnaden för utbildningen. Vidare föreslås att elever eller elevernas vårdnadshavare ska bekosta den individuella utrustning som behövs för att utöva elitidrotten då det bedöms orimligt att huvudmännen ska stå för sådan utrustning. Dock föreslås ett undantag som innebär att huvudmannen ska stå för kostnaden när en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan svara för kostnaden.

Regeringen angav i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att arbete pågår inom Regeringskansliet med att se över regleringen av de nationellt godkända idrottsutbildningarna och riksidrottsgymnasierna. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 228).

Gällande rätt om avgiftsfri utbildning

Enligt 1 kap. 8 § skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet. Av 15 kap. 17 § skollagen framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra läroverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Av förarbetena till skollagen framgår att rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet aldrig får vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna kan dock få stå för enstaka egna hjälpmedel, om huvudmannen så beslutar (prop. 2009/10:165 s. 415).

Enligt 15 kap. 18 § skollagen får det trots 17 § förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Vidare sägs i bestämmelsen att det i samband med skolresor och liknande aktiviteter, trots övriga bestämmelser i skollagen, i enstaka fall under ett läsår får förekomma kostnader som ersätts av eleven eller dennes vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Särskilt om teknik- och naturvetenskapscentrum, s.k. science centers

Skolverket har i uppdrag att fördela medel enligt förordning (1997:153) om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum. Syftet med statsbidraget till teknik- och naturvetenskapscentrum, även kallade science centers, är att sprida kunskap om och skapa intresse för naturvetenskap och teknik. Verksamhet inom ett science center syftar till att stimulera förståelsen för teknik och naturvetenskap med hjälp av interaktiva utställningar som ger

möjlighet att pröva egna idéer och lösa problem genom bl.a. experiment och laborationer. Statsbidraget ska användas till att förvalta eller utveckla verksamhet som lägger vikt vid att barns och elevers lärande stimuleras, anlägger genusperspektiv, kännetecknas av mångfald i gestaltning och uttrycksformer och bidrar till pedagogisk förnyelse i fråga om användning av interaktiva metoder och material. I enlighet med 5 § förordningen (1997:153) om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum och 4 § Skolverkets föreskrifter om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum [SKOLFS 2010:8] tar Skolverket vid fördelningen av statsbidrag även hänsyn till om ett centrum i sin verksamhet

- samarbetar med skolor, högskolor, folkbildningen, kulturinstitutioner, näringsliv, samhälle och andra science centers
- skapar förståelse för samspelet mellan människor, samhälle, teknik och naturvetenskap
- kännetecknas av en tvärvetenskaplig kunskapssyn
- stimulerar till nytänkande och entreprenörskap inom det tekniska och naturvetenskapliga området.

Utskottets ställningstagande

När det gäller övergripande frågor om gymnasieskolan, bl.a. om kvalitet och höga krav och om dimensioneringen av utbildningen, anser utskottet inledningsvis att det i dag inte finns någon anledning att föreslå ändringar av gymnasieskolans innehåll och utformning utifrån motionärernas yrkanden. Utskottet vill hänvisa till det arbete som pågår, exempelvis beredningen av de förslag som nyligen presenterades av utredningen om mer tid till undervisning och som syftar till att ge elever bättre förutsättningar att uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utskottet vill i sammanhanget även påminna om att riksdagen vid två tillfällen under 2020 ställde sig bakom regeringens förslag om att tillföra extra medel för de särskilda statsbidragen för lovskola och läxhjälp för både grund- och gymnasieskolan (prop. 2019/20:167, bet. 2019/20:FiU60, rskr. 2019/20:295 och prop. 2020/21:1 utg.omr. 16, bet. 2020/21:UbU1, rskr. 2020/21:141). Regeringen har även i den vårändringsbudget för 2021 som för närvarande bereds av riksdagen lämnat förslag om att tillföra ytterligare 100 miljoner kronor för lovskola och andra insatser utanför ordinarie undervisningstid, bl.a. för att ge huvudmännen ökade möjligheter att erbjuda eleverna den utbildning de inte har kunnat tillgodogöra sig under pandemin.

När det särskilt gäller frågan om kvalitet i gymnasieskolan vill utskottet hänvisa dels till Skolinspektionens uppdrag att granska kvaliteten inom skolväsendet, dels till den kvalitetssäkring av gymnasieskolans yrkesutbildningar som sker genom samverkan mellan arbetsmarknadens parter och utbildnings-systemet. Utskottet anser även att det pågående arbetet med att stärka förutsättningarna så att fler elever uppnår behörighet till gymnasieskolan och

det pågående kvalitetsarbetet syftar till att både bibehålla höga krav och värna kvaliteten i gymnasieskolan.

När det gäller frågan om att förbättra planeringen och dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan anser utskottet att det arbete som pågår med anledning av utredningen Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) inte bör föregripas. Därutöver anser utskottet att den verksamhet som bedrivs vid landets teknik- och naturvetenskapscentrum är viktig och bidrar till att stimulera elevers lärande och förståelse för teknik och naturvetenskap, och att de kriterier och villkor för verksamheterna som ställs för att beviljas statsbidrag kan anses vara tillräckliga.

När det sedan gäller yrkanden om förekomsten av gymnasieutbildningar med idrottsprofil vill utskottet hänvisa till att det i dag är Skolverket som efter förslag från Riksidrottsförbundet och Specialidrottsförbunden beslutar om vilka huvudmän och vilka idrotter som blir anordnare av riksidrottsgymnasium (RIG) respektive nationell idrottsutbildning (NIU). Därutöver kan huvudmännen erbjuda s.k. lokal idrottsbildning (LIU). Denna ordning har setts över och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2020/21:2120 (SD) yrkande 12, 2020/21:2562 (M), 2020/21:3050 (MP) yrkande 13, 2020/21:3223 (L) yrkandena 1 och 3 samt 2020/21:3515 (M) yrkande 2.

Yrkesutbildning och arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om gymnasiala yrkes- och lärlingsutbildningar, om studie- och yrkesvägledningen och om arbetsmarknadens behov.

Jämför reservation 3 (M), 4 (L), 5 (SD, L) och 6 (KD).

Motionerna

Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning

I motion 2020/21:1677 av Jasenko Omanovic och Johan Büser (båda S) framförs att man bör överväga att se över dels finansieringen av sjöfartsutbildningar på gymnasienivå, dels möjligheten att involvera sjöfartsbranschen i dessa utbildningar. Därutöver efterfrågas en målsättning för jämställd rekrytering till sjöfartsutbildningarna.

I kommittémotion 2020/21:3330 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7 föreslås att utbildningskontrakt för en elev på en lärlingsutbildning i gymnasieskolan ska kunna tecknas med viss flexibilitet och inte ska innehålla detaljregleringar. Alltför strikta detaljregleringar riskerar att höja trösklarna för företag som vill ta emot lärlingar, menar motionärerna.

I kommittémotion 2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2 lämnas förslag om lärlingsutbildning för hantverksyrken. Motionärerna anser bl.a. att alla lärlingsutbildningar ska avslutas med ett gesällprov, att en särskild anställningsform – gymnasial lärlingsanställning – ska inrättas samt att statsbidragen till lärlingsutbildningarna bör prioriteras och höjas.

Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad

I motion 2020/21:1877 av Lotta Finstorp (M) anförs att skolor målmedvetet ska informera eleverna om den cirkulära ekonomins behov av hantverkare. Stora pensionsavgångar väntas inom många hantverksyrken och att få unga att välja hantverksutbildning är därför enligt motionären att utbilda dem för arbete.

I motion 2020/21:1929 av Lotta Finstorp (M) lämnar motionären förslag om att kraftsamla för att fler ska utbilda sig till hantverkare för att möjliggöra den cirkulära ekonomin. Enligt motionären krävs dels garantier till kommunerna så att de kan hålla igång hantverksutbildningarna, dels information till unga och deras föräldrar om att hantverksutbildningarna leder till arbete.

I kommittémotion 2020/21:3626 Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 72 föreslås att studie- och yrkesvägledarnas uppdrag ska ändras till att i högre utsträckning, utifrån elevens intresse och fallenhet, rikta in sig mot studier eller yrkesutbildning kopplat till arbetsmarknadens behov och inom de sektorer och yrkesområden där det finns möjligheter att få jobb.

I yrkande 73 framför motionärerna att Sverige står inför en stor kompetensbrist, bl.a. inom industri och hantverk, och att det är alltför få ungdomar som väljer ett yrkesinriktat program i gymnasiet. Motionärerna lämnar mot den bakgrunden förslag om att på ett bättre sätt marknadsföra yrkesutbildningar, yrkeshögskola och lärlingsutbildning som vägar att få en yrkesexamen och komma ut på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 lämnas förslag om en stärkt studie- och yrkesvägledning för att motverka avhopp och få fler ungdomar att söka yrkesutbildningar. Studie- och yrkesvägledningen bör alltid innehålla information om arbetsmarknadsutsikter och livslön för samtliga gymnasieprogram, och Skolverket ska kontinuerligt bistå studie- och yrkesvägledarna med sådan information, föreslår motionärerna.

Bakgrund och gällande rätt

Gymnasiala yrkesprogram

Av 15 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn. Enligt 15 kap. 7 § består

utbildningen i gymnasieskolan av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

Av 1 kap. 5 § gymnasieförordningen framgår att föreskrifter om ämnesplaner för yrkesämnena i gymnasieskolan ska meddelas efter samråd med ett nationellt programråd. Vidare framgår av 1 kap. 8 § att det för yrkesprogrammen ska finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv. Därutöver ska berörda nationella programråd höras dels innan Skolverket meddelar föreskrifter om programfördjupning för yrkesprogram, dels om Skolverket behandlar en ansökan om att inrätta en särskild variant som avser yrkesprogram (4 kap. 5 § och 5 kap. 9 § gymnasieförordningen).

Skolverket har i uppdrag att enligt 10 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ansvara för nationella programråd för gymnasial yrkesutbildning. Det finns 13 nationella programråd, ett för varje yrkesprogram. Programråden syftar till att stärka samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet så att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov. De nationella programråden diskuterar och ger Skolverket råd i olika frågor som rör yrkesutbildning, exempelvis analyser av utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov, yrkesutbildningarnas innehåll eller utformning av stöd till handledare. Ledamöterna i råden är representanter från arbetslivet med kunskap om programmens yrkesområden, t.ex. som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor (www.skolverket.se). Andra former för samverkan mellan arbetsmarknadens branschorganisationer och utbildningsanordnare av yrkesutbildning inom gymnasieskolan beskrivs ovan i avsnittet om kvalitetsgranskning av gymnasieskolan (s. 6).

Lärlingsutbildningar

Hösten 2011 infördes lärlingsutbildning som en ordinarie utbildningsform inom gymnasieskolan (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Enligt 16 kap. 11 § skollagen får det inom yrkesprogrammen finnas en gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

En elev som genomgår en gymnasial lärlingsutbildning inom ett av gymnasieskolans yrkesprogram ska sedan 2014 kunna vara anställd i en särskild anställningsform, gymnasial lärlingsanställning. Avvikelser från lagen får göras genom kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation. Arbetstagare som omfattas av lagen om gymnasial lärlingsanställning undantas från tillämpningsområdet för lagen (1982:80) om anställningsskydd. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:80, bet. 2013/14:UbU18, rskr. 2013/14:265).

I juli 2018 infördes ändringar i skollagen som innebär att omfattningen i tid av det arbetsplatsförlagda lärandet för en elev som går gymnasial lärlingsutbildning tydligare framgår av det utbildningskontrakt som ska

tecknas för eleven. Motsvarande bestämmelser om utbildningskontrakt infördes även för lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan (prop. 2017/18:24, bet. 2017/18:UbU9, rskr. 2017/18:155).

Den ersättning som en arbetsgivare kan få från huvudmannen uppgår per elev och läsår till totalt högst 47 500 kronor. Ytterligare 5 000 kronor i ersättning kan lämnas till arbetsgivare för varje elev som har en anställning enligt lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning (3 § förordningen [2011:947] om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning).

Uppdrag till Skolverket

Skolverket har sedan 2013 i uppdrag att (se bl.a. U2019/03315/GV [delvis]) genomföra utbildning för handledare och stärka kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Inom ramen för uppdraget, som redovisades den 26 maj 2021, skulle Skolverket även informera om utbildningen till huvudmän och direkt till arbetsplatser som tar emot elever i APL.

Skolverket har sedan 2014 erbjudit en mängd olika insatser inom ramen för uppdraget. För att utbilda handledare har en webbaserad handledarutbildning tagits fram. För yrkeslärare och andra i skolan som arbetar med APL har en APL-utvecklarutbildning erbjudits via ett antal lärosäten. Utbildningen ersätts från 2021 med en modul för kollegialt lärande. Vidare har Skolverket erbjudit kompetensutvecklingsdagar riktade till alla i skolan som arbetar med APL. Skolverkets uppföljningar och utvärderingar har visat att insatserna har varit uppskattade av målgrupperna och har bidragit till att stärka kvaliteten i APL i de skolor som tagit del av stödet. Enligt Skolverket har insatserna bl.a. lett till bättre förberedda handledare och till ökad medvetenhet kring styrdokument, men även till att skolor i större utsträckning kartlägger arbetsplatserna innan de används för elevers APL, att skolor har fått bättre strukturer och rutiner kring APL och bättre samverkan med arbetslivet.

Skolverket framför dock att det finns fortsatta problem med att kvaliteten varierar i alltför stor utsträckning mellan skolor. Sammanfattningsvis är Skolverkets slutsats att eftersom kvaliteten i APL inte är fullgod och likvärdig behöver huvudmännens och skolornas insatser för att stärka kvaliteten i APL fortsätta. Skolverket kommer även att följa utvecklingen i skolorna för att se hur APL påverkas av covid-19-pandemin (Skolverket, dnr 2021:1099).

Tillkännagivande om breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning

År 2016 ställde sig riksdagen bakom ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra (bet. 2015/16:UbU13 punkt 6, rskr. 2015/16:169). Regeringen behandlade tillkännagivandet i propositionen En försöksverksamhet med branschskolor (prop. 2016/17:161) och framförde där att tillkännagivandet får anses slutbehandlat. Riksdagen har därefter framfört att den alltjämt anser att en lärlingsutbildning är en viktig del

i utbildningssystemet och att tillkännagivandet inte är slutbehandlat (bet. 2017/18:KU21, rskr. 2017/18:326).

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 avsnitt 4.3.3 s. 110) att punkten åter är öppen. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att redovisa en analys av utvecklingen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolverket ska också om det bedöms lämpligt föreslå hur lärlingsutbildningen kan utvecklas vidare samt lämna förslag på fortsatt hantering (Regleringsbrev Statens skolverk U2020/00527/S). Regeringen framför i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att punkten inte är slutbehandlad.

Skolverket redovisade uppdraget till regeringen den 31 maj 2021. Bland de huvudsakliga resultaten av undersökningen kan följande nämnas:

- Andelen gymnasieelever som väljer lärlingsutbildning har ökat årligen sedan den infördes permanent 2011. Läsåret 2019/20 uppgick andelen lärlingar till drygt 13 procent av samtliga elever på yrkesprogram.
- Huvudmännens erbjudande och utbud av lärlingsutbildning beror på elevintresset, möjligheterna att engagera arbetsgivare samt organisatoriska förutsättningar hos huvudmännen.
- Elever som under första utbildningsåret påbörjat lärlingsutbildning har en förhöjd genomströmning jämfört med andra elever på yrkesprogram.
- Lärlingar från yrkesprogram med inriktning mot bygg, tillverkning och industri är i något högre grad än elever från motsvarande skolförlagda program i relevant verksamhet efter utbildningarna.

Av undersökningen framkommer även att lärlingsutbildningen, där arbetsplatsförlagt och skolförlagt lärande sker omväxlande, är krävande för eleverna. Detta innebär att den kräver ett engagemang av eleverna som inte passar alla. För de elever som lärlingsutbildning passar för, som valt och som stannat kvar på en lärlingsutbildning, innebär denna form däremot ett effektivt lärande. Vidare framförs i undersökningen att informationen och studie- och yrkesvägledningen om lärlingsutbildningen är otillräcklig, vilket får till följd att många elever som lärlingsformen skulle passa för inte väljer den samtidigt som andra elever väljer lärlingsformen fast den inte är rätt för dem.

Med anledning av resultaten föreslår Skolverket bl.a. att lärlingsutbildningen huvudsakligen fortsätter oförändrad. Däremot bör man överväga att inleda lärlingsutbildningen under det första utbildningsåret. Vidare föreslås att information och vägledning om lärlingsutbildning utvecklas för att öka kunskapen om lärlingsformen. Skolverket föreslår även att statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning justeras så att utbetalda medel i fortsättningen fördelas jämnt mellan terminerna. Detta skulle underlätta för huvudmännen att planera och bedriva lärlingsutbildning samt främja relationerna till arbetsgivare och tillgången till APL-platser för eleverna (Skolverket, Lärlingsutbildningen i gymnasieskolan, dnr 2020:438).

Försöksverksamhet med branschskolor

I sitt betänkande Välja yrke (SOU 2015:97) diskuterade yrkesprogramutredningen frågan om en bättre matchning mellan ungdomars val av utbildning och arbetsmarknadens efterfrågan. Utredningen föreslog olika typer av insatser för att öka yrkesutbildningarnas attraktivitet genom att ge bättre beslutsunderlag inför gymnasievalet, öka tillgången till yrkesutbildning och förbättra utbildningarnas kvalitet genom en stärkt samverkan med arbetslivet. Utifrån utredningens förslag inleddes höstterminen 2018 en försöksverksamhet med branschskolor. Syftet med försöksverksamheten är att öka attraktiviteten och förbättra tillgången till yrkesutbildning inom små yrkesområden. Försöksverksamheten ska pågå t.o.m. juni 2023 (lagen [2017:571] om försöksverksamhet med branschskolor och förordningen [2017:623] om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän).

Beslutade förändringar i yrkesprogram

I december 2019 beslutade regeringen om förändringar i flera av gymnasieskolans yrkesprogram. Ändringarna innebär att vissa inriktningar slås samman, att vissa inriktningar avvecklas, att nya inriktningar införs samt att det införs vissa justeringar av innehållet i utbildningen. Därmed infördes ändringar i bilaga 1 till gymnasieförordningen.

Skolverket har utifrån regeringens beslut infört ändringar i ämnesplaner och programstrukturer. Ändringarna medför att samtliga yrkesprogram har fått en mindre revidering av examensmålen när det gäller det arbetsplatsförlagda lärandet. Examensmålen har också reviderats i samtliga yrkesprogram, dock endast mindre revideringar i examensmålen för bygg- och anläggningsprogrammet och el- och energiprogrammet. I övriga yrkesprogram är revideringarna mer omfattande. Därutöver har ämnesplaner och tillhörande kurser i matematik, engelska och moderna språk reviderats. Syftet med ändringarna är att ämnesplanerna ska bli ett bättre arbetsverktyg för lärarna. Därigenom förbättras likvärdigheten i undervisningen och betygen blir mer rättvisande för eleverna (Förändringar på gymnasial nivå, www.skolverket.se).

Förändringarna trädde i kraft den 15 januari 2020 och bestämmelserna tillämpas första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2021. Förändringarna berör även vuxenutbildningen på gymnasial nivå.

Allmänt om riksrekryterande utbildningar

Riksrekryterande utbildningar (förutom idrottsutbildningar) regleras genom 5 kap. 12 § gymnasieförordningen. En skolhuvudman som önskar bedriva riksrekryterande utbildning med egna examensmål ansöker om tillstånd hos Skolverket. Fristående huvudmän måste även söka tillstånd hos Skolin-spektionen. Riksrekrytering ska beslutas för nationella program, nationella

inriktningar, särskilda varianter och gymnasiala lärlingsutbildningar i gymnasieskolan om det finns

1. en nationell efterfrågan på de kunskaper och färdigheter som utbildningen ger
2. ett nationellt intresse av att elever ska kunna rekryteras från hela landet eller
3. ett nationellt intresse av att enskilda elevers behov av kunskaper och färdigheter kan tillgodoses.

Därutöver ska utbildningen vara av god kvalitet och kostnaden för utbildningen vara rimlig i förhållande till utbildningens syfte och annan gymnasial utbildning.

I motsats till vad som gäller för de nationella yrkesprogrammen omfattas inte de riksrekryterande utbildningarna med egna examensmål av Skolverkets uppdrag att bedriva nationella programråd. Inom Skolverket pågår dock en egeninitierad process som syftar till att skapa ett programrådsliknande forum även för dessa utbildningar (uppgifter från Skolverket, Enheten för gymnasieskola, 2021-05-05).

Särskilt om sjöfartsutbildningen

Sjöfartsutbildningen är en riksrekryterande yrkesutbildning inom gymnasieskolan med egna examensmål. Innehållet i och utformningen av utbildningen styrs till stor del av internationella överenskommelser. Efter examen från utbildningen ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta som befattningshavare inom däck- eller maskinavdelningen ombord på handelsfartyg. Inom utbildningen ska eleverna också ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier till fartygsbefäl och maskinbefäl (Examensmål för sjöfartsutbildningen, Skolverket).

Som framgår ovan omfattas inte sjöfartsutbildningen av något av de 13 nationella programråden. Enligt uppgift från Skolverket finns det däremot ett s.k. skolforum mellan de skolhuvudmän som bedriver sjöfartsutbildning. I detta forum deltar även bl.a. Transportföretagen, Transportstyrelsen och Skolverket samt Chalmers och Linnéuniversitetet. Maritimt utbildningsforum är ett forum som drivs i Transportföretagens regi och som huvudsakligen fokuserar på skolor och lärare. Därutöver finns ett branschråd som har ett bredare fokus på frågor som berör branschen. I detta råd ingår Arbetsförmedlingen Sjöfart, Transportstyrelsen, Transportföretagen, Skärgårdsredarna, Sjöbefälsföreningen, Seko och Skolverket (uppgifter från Skolverket, Enheten för gymnasieskola, 2021-05-05).

Studie- och yrkesvägledning

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan

tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Enligt läroplanen för grundskolan m.m. (Lgr 11) ska eleverna få underlag för att välja fortsatt utbildning. För detta krävs att skolan har en nära samverkan med de gymnasiala utbildningarna liksom en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt. Alla som arbetar i skolan ska också bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, liksom vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Rektorn ska även organisera den studie- och yrkesorienterande verksamheten så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av fortsatt utbildning.

På motsvarande sätt anges i läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) att gymnasieskolan ska ha en nära samverkan med bl.a. arbetslivet, särskilt när det gäller yrkesutbildningen. Målet är att varje elev ska kunna ta ställning till sin fortsatta studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper. Eleven ska också bli medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med den tekniska utvecklingen, förändringar i samhälls- och yrkeslivet m.m. och därmed förstå behovet av personlig utveckling i yrket. Skolans personal ska bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund. Rektorn har ett särskilt ansvar bl.a. för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Pågående arbete

Riksdagen har tillkännagett att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18 punkt 7, rskr. 2016/17:251). I november 2017 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval fattade utifrån goda kunskaper om arbetsliv och utbildningsvägar. I uppdraget ingick frågan om hur studie- och yrkesvägledarens roll kan stärkas och i högre grad integreras i verksamheten

samt hur nätbaserade och interaktiva studie- och yrkesvägledningstjänster används och kan utvecklas (U 2017:10, dir. 2017:116, dir. 2018:60).

I januari 2019 lämnade utredaren betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4). Betänkandet har remitterats. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 avsnitt 3.6 s. 110) att medel skulle avsättas för att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120). Den 19 december 2019 gav regeringen Skolverket i uppdrag att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 224).

I betänkandet Framtidsval lämnades även ett antal förslag som syftar till att utveckla skolans studie- och yrkesvägledning så att elever ges likvärdiga förutsättningar att göra väl övervägda val utifrån goda kunskaper om utbildningsvägar och arbetslivet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utbildningsutskottet har följt upp hur arbetet med studie- och yrkesvägledningen i grund- och gymnasieskolan fungerar. Uppföljningen redovisas i Studie- och yrkesvägledningen i grundskolan och gymnasieskolan – en uppföljning (2017/18:RFR24, juni 2018). I uppföljningen diskuteras bl.a. vikten av studie- och yrkesvägledningen ur ett matchnings- och arbetsmarknadsperspektiv och betydelsen av studie- och yrkesvägledningen för den enskilde individen och för samhället. Vidare redogörs för aktuell forskning om studie- och yrkesvägledningens effekter.

Utskottets ställningstagande

Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning

Samverkan mellan arbetsmarknadens branschorganisationer och utbildningsanordnare är en förutsättning för att garantera yrkesutbildning av god kvalitet och att arbetslivets behov av rätt utbildad arbetskraft kan tillgodoses. Som framgår ovan kan samverkan ske dels i reglerad form i nationella och lokala programråd, dels i former som inte är reglerade i författningar eller inskrivna i skolans styrdokument, såsom exempelvis är fallet med den riksrekryterande sjöfartsutbildningen.

Enligt utskottet är lärlingsutbildningen en viktig del i utbildningssystemet. Utskottet kan konstatera att det kontinuerligt pågår arbete som syftar till att på olika sätt förbättra lärlingsutbildningen; bl.a. infördes 2014 en särskild anställningsform för elever inom lärlingsutbildningar – s.k. gymnasial lärlingsanställning – och 2018 infördes ändringar i skollagen som innebär att omfattningen i tid av det arbetsplatsförlagda lärandet tydligare framgår av ett utbildningskontrakt. Här kan även särskilt nämnas det arbete som Skolverket nyligen har redovisat, dels att genomföra utbildning för handledare och stärka kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet, dels att analysera utvecklingen av

den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolverkets redovisning av uppdragen visar att fortsatta insatser är viktiga, både för att stärka kvaliteten i APL och för att utveckla lärlingsutbildningarna.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det gällande regelverket är väl avvägt och att någon åtgärd från riksdagen därmed inte är motiverad. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:1677 (S), 2020/21:3223 (L) yrkande 2 och 2020/21:3330 (M) yrkande 7.

Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad

När det gäller yrkanden om att på olika sätt stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen i skolan vill utskottet anföra följande. En väl fungerande studie- och yrkesvägledning är av stor vikt. Med väl underbyggda utbildningsval minskar risken för avhopp och felval, och fler unga kan gå vidare till högre studier eller arbete. Studie- och yrkesvägledningen är också viktig för att åstadkomma bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden. Utskottet kan även konstatera att elever i grund- och gymnasieskolan enligt 2 kap. 29 § skollagen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses.

Utskottet vill påminna om att Skolverket för närvarande har i uppdrag att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning, vilket ligger i linje med vad riksdagen tidigare har tillkännagivit till regeringen. Därtill bereds för närvarande förslagen från utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning, som bl.a. handlar om att utveckla studie- och yrkesvägledningen så att elever får likvärdiga förutsättningar att göra övervägda val utifrån goda kunskaper om utbildningsvägar och arbetslivet. Utskottet avvaktar regeringens beredning av betänkandet. Mot bakgrund av pågående arbete ser utskottet inget behov av att föreslå att riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av ovanstående yrkanden om studie- och yrkesvägledning och avstyrker därför motionerna 2020/21:1877 (M), 2020/21:1929 (M), 2020/21:3223 (L) yrkande 6 och 2020/21:3626 (KD) yrkandena 72 och 73.

Särskilda kunskapsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya kunskapsområden i gymnasieskolan.

Jämför reservation 7 (C) och 8 (V).

Motionerna

I motion 2020/21:1898 av Hanna Westerén och Anna-Caren Säterberg (båda S) framförs att det blivit allt svårare och dyrare att ta körkort och att körkortet därför blivit en fråga om ekonomisk och social rättvisa. En omorganisation av körskoleutbildningen till gymnasieskolan och vuxenutbildningen bör därför övervägas, föreslår motionärerna.

I motion 2020/21:514 av Josef Fransson (SD) yrkande 3 framför motionären att teknikutveckling, entreprenörskap och kompetensutveckling kopplat till motorhobby för många kan vara en viktig ingång till högre studier inom ingenjörsvetenskaperna eller till yrken såsom svetsning, lackering, elektronik och mekanik.

I motion 2020/21:1010 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 1 föreslår motionären att obligatorisk totalförsvarskunskap ska införas antingen som en egen obligatorisk kurs eller som en del av samhällskunskapen i grundskolan. Vidare föreslås i yrkande 2 att en påbyggnadsutbildning i totalförsvarskunskap i gymnasieskolan ska införas och i yrkande 3 att berörda myndigheter ska få i uppdrag att utreda hur utbildning totalförsvarskunskap ska utformas och vad den ska innehålla.

I kommittémotion 2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 34 anför motionärerna att kunskaper om kooperativt företagande i utbildningsväsendet bör stärkas. När hållbarhet och delningsekonomi gör ett allt starkare avtryck i samhället gäller det fortsatt att tydliggöra Kooperationens kraft så att fler förstår fördelarna med att äga tillsammans, menar motionärerna.

I kommittémotion 2020/21:735 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7 föreslår motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning för att överväga regler om obligatoriska moment med arbetsmiljökunskap inom utbildningssektorn. Exempelvis kan arbetsmiljöarbete integreras i yrkesutbildningar och praktik på gymnasiet och relevanta arbetsmiljöregler tas in i utbildningar på högskolor, enligt motionärerna.

I kommittémotion 2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4 lämnas förslag om att estetiska ämnen ska återinföras på samtliga gymnasieprogram. Det är enligt motionärerna viktigt att stärka alla gymnasieelevers möjlighet att utveckla sina estetiska förmågor, inte minst för att stimulera elevernas kreativitet och stärka bildningen.

Bakgrund och gällande rätt

Ämnen och kurser i gymnasieskolan

Av gymnasieförordningen framgår bl.a. att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Det är regeringen som, efter Skolverkets beredning i samverkan med avnämare, beslutar om vilka ämnen som ska vara programgemensamma (dvs. obligatoriska på respektive program) samt vilka nationella inriktningar som ska finnas på gymnasieskolans nationella program (4 kap. 1 och 2 §§ gymnasieförordningen). Skolans huvudman beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val (4 kap. 7 § gymnasieförordningen). Samma bestämmelse föreskriver vidare att varje elev inom utrymmet för det individuella valet har rätt att läsa de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Skolverket har regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka ämnen som utöver de gymnasiegemensamma ämnena ska få förekomma i gymnasieskolan samt om ämnesplaner (tidigare kursplaner). Skolverket föreskriver också vilka ämnen och kurser som ska ingå i de nationella inriktningar som regeringen beslutat om.

Av bilaga 1 till gymnasieförordningen framgår att det finns 60 nationella inriktningar på de 18 nationella programmen. Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds ett allsidigt urval av nationella program och inriktningar (16 kap. 42 § skollagen).

I bilaga 2 till skollagen återfinns poängplanen för de nationella programmen, dvs. en översikt över den minsta omfattningen av de gymnasiegemensamma ämnena. Vilka gymnasiegemensamma ämnen som ska ingå i de nationella programmen beslutas av riksdagen i lag.

För varje ämne ska det finnas en ämnesplan. Av ämnesplanen ska det framgå ämnets syfte, vilka kurser som ingår i ämnet och för varje kurs det centrala innehållet, antalet poäng och kunskapskrav. Ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena beslutas av regeringen efter förslag från Skolverket. För övriga ämnen får Skolverket meddela föreskrifter om ämnesplaner (16 kap. 21 § skollagen och 1 kap. 4 § gymnasieförordningen).

Av läroplanen för gymnasieskolan (Gy 11, reviderad 2018) framgår att de gymnasiegemensamma ämnena är ämnen som alla gymnasieelever läser. De varierar i omfattning mellan de olika programmen. Det finns nio gymnasiegemensamma ämnen: engelska, historia, idrott och hälsa, matematik,

naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska eller svenska som andraspråk.

Varje program innehåller också ett antal programgemensamma ämnen, programfördjupning, inriktningskurser och individuellt val. Programgemensamma ämnen är ämnen som alla elever på ett specifikt program läser och som ger programmet dess prägel. Inriktningar finns på alla program utom vård- och omsorgsprogrammet. En inriktning är ett område som eleven väljer inom ett program. Programfördjupningen innehåller ämnen och kurser som ligger inom ramen för examensmålen och programmets karaktär och som kompletterar och fördjupar de programgemensamma ämnena. Den ska ge utrymme för specialisering inom programmets karaktär. Inom det individuella valet på yrkesprogrammen ska skolan erbjuda kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet. Estetiska kurser och kurser i idrott och hälsa ska alltid erbjudas på samtliga program. Dessutom ska de nationella programmen innehålla ett gymnasiearbete som sammanfattar utbildningen på programmet.

Övergripande perspektiv i läroplanerna m.m.

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen gälla för varje skolform och för fritidshemmet. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner.

I läroplanen för gymnasieskolan (Gy 11) anges fyra övergripande perspektiv som ingår i skolans uppdrag och som ska anläggas i all undervisning: ett historiskt perspektiv, ett miljöperspektiv, ett internationellt perspektiv och ett etiskt perspektiv. Av Gy 11 framgår vidare att en skolas rektor har ansvar för att eleverna får kunskaper inom särskilda områden, exempelvis om konsument- och trafikfrågor.

Av läroplanen framgår vidare att gymnasieskolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvars-kännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet, och bidra till elevernas allsidiga utveckling. Vidare framgår att skolan har i uppgift att överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda eleverna för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Det framgår även bl.a. att skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.

Särskilt om förarutbildning inom gymnasieskolan

Endast elever som har ett tydligt behov av traktorkort eller körkort och yrkeskompetensbevis för sin framtida yrkesroll har möjlighet att genomgå körkortsutbildning inom ramen för gymnasieskolan. Förarutbildning bedrivs inom följande program i gymnasieskolan

- fordons- och transportprogrammet med inriktning transport
- bygg- och anläggningsprogrammet med inriktning anläggningsfordon
- naturbruksprogrammet
- yrkesförarutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Förarutbildning kan även bedrivs för elever inom introduktionsprogram eller i gymnasiesärskolan. Med förarutbildning avses körkortsutbildning, traktorkortsutbildning och utbildning för yrkesförarkompetens (Förarutbildning inom gymnasieutbildning och kommunal vuxenutbildning, Transportstyrelsen och Skolverket, dnr 2021:591).

Särskilt om kunskaper om arbetsmiljö

När det särskilt gäller kunskaper om arbetsmiljö framgår det av examensmålen på de yrkesinriktade programmen i gymnasieskolan att utbildningen ska ge eleverna kunskaper bl.a. om arbetsmiljöregler, säkerhetsbestämmelser och hur arbetsskador kan förebyggas. Som exempel framgår följande av examensmålen för Restaurang och livsmedelsprogrammet:

Arbetsmiljöfrågor och frågor om arbetsorganisation ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och främja god hälsa. Utbildningen ska ge eleverna de kunskaper som behövs för att arbeta arbetsmiljöriktigt, säkert och i enlighet med lagar och andra bestämmelser inom yrkesområdet.

Estetiskt ämne

I proposition 2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program föreslogs att ett estetiskt ämne som omfattar 50 gymnasiepoäng skulle ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program i gymnasieskolan, utom i det estetiska programmet. Ämnet skulle heta estetiska uttryck. Riksdagen avtog våren 2018 förslaget till lagändring (bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Utskottet anförde i sitt ställningstagande bl.a. att de estetiska ämnena har en viktig roll att fylla i skolan. Enligt utskottet innebär dock förslaget att gymnasiearbetets omfattning halverades. Utskottet delade flera remissinstansers kritik av förslaget konsekvenser, bl.a. att omfattningen av gymnasiearbetet skulle bli för liten för att fylla sina syften.

Under innevarande valperiod har motsvarande yrkanden om att införa estetiska ämnen på samtliga gymnasieprogram behandlats vid två tillfällen (motion 2018/19:2295 (MP) yrkande 19 och 2018/19:2338 (MP) i bet.

2018/19:UbU11 och motion 2019/20:3103 (V) yrkande 9 i bet. 2019/20:UbU13).

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare ställningstaganden (se bet. 2018/19:UbU11 och bet. 2019/20:UbU13) kan utskottet konstatera att det är Skolverket eller regeringen som beslutar om att införa nya inslag på nationella program och på olika sätt införa eller uppmärksamma vissa ämnen eller kunskapsområden i gymnasieskolan. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkanden om vissa kunskapsområden, bl.a. kunskaper om kooperativt företagande, arbetsmiljökunskap och totalförsvarskunskap.

När det särskilt gäller yrkanden om att införa ett estetiskt ämne på alla nationella program konstaterar utskottet att riksdagen våren 2018 avslag ett förslag till lagändring med den inriktningen (bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Utskottet kan inte se att frågan nu befinner sig i något annat läge än när riksdagen senast behandlade frågan.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:514 (SD) yrkande 3, 2020/21:735 (V) yrkande 7, 2020/21:1010 (SD) yrkandena 1–3, 2020/21:1308 (V) yrkande 4, 2020/21:1898 (S) och 2020/21:2926 (C) yrkande 34.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, under riksmötet 2018/19 (bet. 2018/19:UbU10 Övergripande skolfrågor och bet. 2018/19:UbU11 Gymnasieskolan) och under riksmötet 2019/20 (bet. 2019/20:UbU13 Gymnasieskolan, bet. 2019/20:UbU14 Vuxenutbildning och bet. 2019/20:UbU15 Högskolan). Riksdagen har avslagit motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför de motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (M, KD, L)

av Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Christian Carlsson (KD) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2020/21:2120 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12,

2020/21:2562 av Ann-Britt Åsebol och Malin Höglund (båda M),

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 13 och

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Dagens arbetsmarknad kräver med några få undantag minst en fullständig gymnasieutbildning. Att allt fler skaffar sig en god utbildning är en viktig förutsättning för att Sverige ska kunna bibehålla sin konkurrenskraft gentemot omvärlden.

En gymnasieskola av hög kvalitet ger alla elever en chans att utvecklas och öppnar nya vägar i livet, oavsett om utbildningen ger eleverna högskolebehörighet eller yrkesutbildning. Vi anser att utformningen och innehållet i den svenska gymnasieskolan ska präglas av kvalitet framför kvantitet. Det ska gälla både de gymnasieutbildningar som är högskoleförberedande, men minst lika viktigt är att kvaliteten är god i gymnasieskolans yrkesprogram. Vi vänder oss starkt emot de som ser ned på yrkeskunnande och som tror att alla ungdomar gynnas av att behandlas som blivande akademiker. Ungdomar har olika fallenheter och mål i livet, och vi strävar efter att gymnasieskolan ska kunna möta dem alla genom att tillhandahålla olika former av utbildningar som alla upprätthåller god kvalitet.

Nästan var sjunde elev lämnar grundskolan utan att ha uppnått gymnasiebehörighet, vilket motsvarar nästan 20 000 elever varje år. Det råder en stor klyfta mellan elevers studieprestationer. Medan drygt nio av tio inrikes födda elever når gymnasiebehörighet efter avslutad grundskola, är motsvarande andel för utrikes födda elever drygt sex av tio. Många av dessa elever börjar

ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, men dessvärre har uppföljningar visat att inte heller dessa program genererar tillfredsställande resultat. Röster har höjts för att sänka kraven för antagning till gymnasieskolan men vi menar att det är fel väg att gå. Genom att sänka kraven till gymnasieskolan riskerar snarare en ond cirkel att befästas, där elever som trots att de misslyckas i skolan slussas vidare till nästa nivå utan att de fångas upp på vägen och får ta del av adekvata insatser för att förhindra skolmisslyckandet. Vi menar att problemet med det stora antalet elever som inte uppnår behörighet till ett nationellt gymnasieprogram kan förebyggas med tidigare insatser i grundskolan, bl.a. utökad undervisningstid, mer specialundervisning och lovskola för skolsvaga elever.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2120 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2020/21:2562 av Ann-Britt Åsebol och Malin Höglund (båda M),

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 13,

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 3 samt

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Redan i dag kan e-sport erbjudas som utökad kurs hos vissa gymnasier. Däremot är det inte tillåtet att starta ett e-sportgymnasium på samma sätt som andra gymnasier. Vi anser att e-sport har minst lika goda förutsättningar för professionellt utövande som många andra utbildningar. Som ett led i att likställa e-sport med övrig sport är det rimligt att även e-sportgymnasier kan starta, vilket också skapar möjligheter att fokusera på frågor som ledarskap, uppförande på nätet och vikten av kost och motion för att prestera på högsta nivå.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning, punkt 2 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3330 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motionerna

2020/21:1677 av Jasenko Omanovic och Johan Büser (båda S) och

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

När det gäller det arbetsplatsförlagda lärandet för elever som går gymnasial lärlingsutbildning anser vi att det utbildningskontrakt som ska tecknas för eleven bör förtydligas. Vi menar att det är viktigt att det finns utrymme för flexibilitet för att inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet kunna hantera vissa moment i utbildningarna som sällan förekommer på en arbetsplats. Alltför strikta detaljregleringar riskerar att höja trösklarna för företag som vill ta emot lärlingar. När förutsättningarna för ett företag ändras kan det vara svårt att exempelvis på förhand ange exakt vilka tider som ska gälla på arbetsplatsen. Vi har därför lämnat förslag om att tillämpningen av lagen ska utvärderas så att utbildningskontrakt fortsatt ska kunna tecknas med viss flexibilitet och inte innehålla ett krav på att på förhand specificera exakt vilka tider som ska gälla för eleven.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Gymnasial yrkesutbildning och lärlingsutbildning, punkt 2 (L)

av Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 2 och

avslår motionerna
2020/21:1677 av Jasenko Omanovic och Johan Büser (båda S) och
2020/21:3330 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi ser att det finns ett särskilt stort behov av en politik som främjar gymnasieskolans yrkesutbildningar. Vi menar att det är viktigt att det finns mer praktiskt orienterade utbildningsvägar som alternativ för eleverna, exempelvis i form av branschanknutna utbildningar och lärlingsjobb. Hantverksyrken lär man sig bättre på en arbetsplats än i skolan. Ungdomar som vill lära sig ett hantverk ska kunna jobba som lärlingar och gå bredvid någon som redan kan yrket bra. Därför vill vi att fler gymnasieutbildningar till hantverksyrken ska erbjudas i form av lärlingsutbildning samt att alla lärlingsutbildningar ska avslutas med ett gesällprov.

Arbetsplatser som tar emot en lärling får ersättning för handledning, medan lärlingen får förhöjt studiebidrag och ersättning för resor och måltider. Vi vill öka lärlingsutbildningens attraktionskraft och ser därför lärlingsersättningen som en viktig del i detta. Dessvärre finns det ännu inget avtal mellan arbetsmarknadens parter om hur stor ersättningen till lärlingarna ska vara. För att lärlingssystemet ska bli framgångsrikt är det viktigt att frågan om ersättning löses. Vi vill även att lärlingar ska kunna anställas av sin arbetsgivare under utbildningstiden. En särskild anställningsform, gymnasial lärlingsanställning, som kan användas av arbetsgivare som utbildar en lärling bör inrättas. Vidare bör statsbidragen till lärlingsutbildningarna prioriteras och det är viktigt att dessa utbildningar får höjda ersättningar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad, punkt 3 (SD, L)

av Roger Haddad (L), Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD),
Maria Nilsson (L) och Jörgen Grubb (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 och
avslår motionerna
2020/21:1877 av Lotta Finstorp (M),
2020/21:1929 av Lotta Finstorp (M) och
2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 72 och 73.

Ställningstagande

Att välja gymnasieskola och gymnasieutbildning är ett viktigt och stort beslut som årligen fattas av drygt 100 000 elever. Dessvärre behandlas valet inte alltid fullt så seriöst och välavvägt, utan över 10 000 unga avbryter sin gymnasieutbildning varje år. Felval som resulterar i byte av gymnasieprogram kommer ofta till priset av ett eller två års ytterligare studier. Samhällskostnaden för dessa felval har beräknats uppgå till drygt 2 miljarder kronor årligen. En förklaring till att många elever väljer fel gymnasieutbildning är att de inte får tillräckligt stöd i valet och att de saknar adekvat kunskap. För att minska osäkerheten vid studievalet och öka chanserna att välja rätt ser vi ett behov av att stärka studierådgivningen i grundskolans högstadium.

I syfte att motverka avhopp och samtidigt få fler ungdomar att se den potential som en yrkesutbildning i gymnasieskolan medför, vill vi att den studie- och yrkesvägledning som eleverna i grundskolan får i samband med gymnasievalet alltid ska innehålla information och statistik om både arbetsmarknadsutsikterna och livslön för samtliga gymnasieprogram. Vi vill att Skolverket ska bistå studie- och yrkesvägledarna genom att kontinuerligt sammanställa denna statistik och tillhandahålla den i digitala versioner riktade till både elever och studie- och yrkesvägledare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknad, punkt 3 (KD)

av Christian Carlsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 72 och 73 samt avslår motionerna

2020/21:1877 av Lotta Finstorp (M),

2020/21:1929 av Lotta Finstorp (M) och

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

De elever som går i skolan i dag är framtidens medarbetare och entreprenörer. För att säkra kompetensförsörjningen är det väsentligt att samverka mellan skolan och näringslivet ökar. Mycket skulle vinnas genom att ge barn och ungdomar en bredare och mer mångfasetterad bild av den bredd av yrkesinriktningar som arbetslivet erbjuder. Jag anser därför att det är viktigt att

eleverna i kombination med den nu återinförda praktiska arbetslivsorienteringen (prao) får återkommande presentationer av företrädare för olika yrken. Detta bör även kompletteras med fler möten med studie- och yrkesvägledare i grupp och enskilt. Skolans samverkan med det lokala näringslivet måste också förbättras. Detta skulle ge barn och ungdomar en bättre helhetsbild av arbetsmarknaden och olika valmöjligheter. På så sätt skulle fler elever kunna undvika felval till gymnasium och högre utbildning och snabbare komma ut i arbetslivet.

Mot denna bakgrund anser jag att studie- och yrkesvägledarnas uppdrag behöver förändras. I dag uppfattas det till stor del gå ut på att ge eleven vägledning fram till drömyrket, oavsett elevens personliga förutsättningar eller arbetsmarknadens behov. Vägledningen behöver i högre utsträckning utifrån elevens/studentens intresse och fallenhet rikta in sig mot lämpliga studier eller yrkesutbildning kopplat till arbetsmarknadens behov. Informationen behöver starkare kopplas till inom vilka sektorer och yrkesområden det finns möjligheter att få jobb. I det livslånga lärandet har studie- och yrkesvägledningen stor betydelse även inom vuxenutbildningen.

Sverige står inför en stor kompetensbrist inom i stort sett alla yrken, inte minst inom industri och hantverk. Tyvärr är det alltför få ungdomar som väljer ett yrkesinriktat program i gymnasiet. Många unga har en felaktig bild av vad det innebär att jobba på en verkstad eller en industri och därför är studiebesök och prao viktigt för att ge en mer nyanserad bild. Ungdomarna behöver också information om att en yrkesutbildning ofta garanterar jobb.

Som lärling får man samma kunskaper och samma yrkesexamen som de elever som läser yrkesprogrammet i skolan. Fördelen med lärlingsprogram är att man under sin utbildning får både erfarenheter och kontakter i arbetslivet, vilket kan göra det lättare att ta sig in på arbetsmarknaden. Som lärling får man även lära sig att ta ansvar, lära sig vad som gäller på en arbetsplats och samtidigt ha skolan som stöttar vid behov. Jag anser därför att det är viktigt att tydligare marknadsföra lärlingsutbildningarna och betona hur viktiga de är för att snabbt komma ut på arbetsmarknaden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Särskilda kunskapsområden, punkt 4 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 34 och
avslår motionerna

2020/21:514 av Josef Fransson (SD) yrkande 3,
 2020/21:735 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7,
 2020/21:1010 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3,
 2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4 och
 2020/21:1898 av Hanna Westerén och Anna-Caren Sätherberg (båda S).

Ställningstagande

Jag anser att kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet bör stärkas. Den kooperativa företagsformen är i dag spridd till de flesta branscher, och Kooperationen är en viktig del av och för vårt samhälle. Kooperationen har historiskt sett varit starkt värderingsgrundad, och när hållbarhet och delningsekonomi gör ett allt starkare avtryck i samhället gäller det att fortsätta att tydliggöra Kooperationens kraft så att fler förstår fördelarna med att äga tillsammans. De är därför viktigt att Kooperationen lyfts fram i utbildning om olika företagsformer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Särskilda kunskapsområden, punkt 4 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:735 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 7 och
 2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4 och
 avslår motionerna
 2020/21:514 av Josef Fransson (SD) yrkande 3,
 2020/21:1010 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1–3,
 2020/21:1898 av Hanna Westerén och Anna-Caren Sätherberg (båda S) och
 2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 34.

Ställningstagande

Många arbetsgivare har goda kunskaper om arbetsmiljö och bedriver ett bra arbetsmiljöarbete. Samtidigt finns det många arbetsgivare som saknar grundläggande kunskaper om såväl arbetsmiljö som hur man bedriver ett bra arbetsmiljöarbete. I förlängningen kan det leda till arbetsplatsolyckor, arbetsskador och sjukskrivningar. För att komma till rätta med detta problem har Arbetsmiljöverket bl.a. lyft förslag om att arbetsmiljöarbete ska integreras i yrkesutbildningar och praktik på gymnasiet och att relevanta

arbetsmiljöregler ska tas in i utbildningar på högskolor. Jag anser att detta är bra förslag som bör följas upp. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning för att överväga regler om obligatoriska moment med arbetsmiljökunskap inom utbildningssektorn.

I samband med gymnasiereformen 2011 (Gy 11) infördes ändringar som innebar att kärnämnet estetisk verksamhet togs bort. Detta har fått negativa konsekvenser och lett till att gymnasieungdomar i dag får mindre estetisk kunskap i skolan. Detta är djupt olyckligt. Det är därför, menar jag, mycket viktigt att stärka alla gymnasieelevers möjlighet att utveckla sina estetiska förmågor genom att återinföra estetiska ämnen i gymnasieskolan, inte minst för att stimulera elevernas kreativitet och stärka bildningen. Det finns också forskningsbelägg för att undervisning i estetiska ämnen av god kvalitet bl.a. påverkar elevernas lärande i positiv riktning. Utöver detta har ett estetiskt ämne även ett värde i sig självt genom att det bidrar till att utveckla elevers förmåga att kommunicera med estetiska uttrycksmedel. Att få tillgång till utbildning inom de estetiska ämnena gynnar både individens utveckling och lärande och är viktigt även i gymnasieskolan. Jag anser därför att estetiska ämnen bör återinföras på samtliga gymnasieprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (M)

Kristina Axén Olin (M), Lars Püss (M) och Marie-Louise Hänel Sandström (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU10, 2018/19:UbU11, 2019/20:UbU13, 2019/20:UbU14 och 2019/20:UbU15. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Jörgen Grubb (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU10, 2018/19:UbU11, 2019/20:UbU13, 2019/20:UbU14 och 2019/20:UbU15. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (C)

Fredrik Christensson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU10, 2018/19:UbU11, 2019/20:UbU13, 2019/20:UbU14 och 2019/20:UbU15. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (KD)

Christian Carlsson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU10, 2018/19:UbU11, 2019/20:UbU13, 2019/20:UbU14 och 2019/20:UbU15. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 5 (L)

Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU10, 2018/19:UbU11, 2019/20:UbU13, 2019/20:UbU14 och 2019/20:UbU15. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:467 av Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om naturbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:499 av Jonas Andersson i Skellefteå (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra entreprenörskap och företagande till obligatoriskt gymnasieämne och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:514 av Josef Fransson (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om teknikutveckling, entreprenörskap och kompetensutveckling kopplat till motorhobby och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:546 av Dennis Dioukarev (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida en stimulanspeng kan införas för att främja förståelsen för egenföretagande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:735 av Ali Esbati m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att överväga regler om obligatoriska moment med arbetsmiljökunskap inom utbildningssektorn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:883 av Åsa Eriksson och Olle Thorell (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1010 av Eric Palmqvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk totalförsvarskunskap i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa påbyggnadsutbildning i totalförsvarskunskap i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt berörda myndigheter att utreda hur totalförsvarskunskap ska utformas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1252 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja entreprenörskap redan i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetiska ämnen bör återinföras på samtliga gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1676 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en bättre styrning av vilka gymnasieutbildningar som erbjuds i förhållande till efterfrågan på arbetskraft på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1677 av Jasenko Omanovic och Johan Büser (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över finansiering av, möjlighet att involvera branschen i samt en målsättning för jämställd rekrytering till sjöfartsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1747 av Louise Meijer (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och uppvärdera IB-poäng i omvandlingen till svenska meritpoäng och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1767 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn och ungdomar någon gång under sin skoltid bör ges utbildning i entreprenörskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1876 av Lotta Finstorp och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en transparent kontakt mellan elev, skola och vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1877 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolorna bör målmedvetet informera eleverna om den cirkulära ekonomins behov av hantverkare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1898 av Hanna Westerén och Anna-Caren Säterberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en omorganisation av körskoleutbildningen till gymnasieskolan och vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1929 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftsamla för att fler ska utbilda sig till hantverkare för att möjliggöra den cirkulära ekonomin och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1933 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1935 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta de praktiska gymnasieprogrammen till två år och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ämnesbetyg och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta den kursutformade gymnasieskolan med en ämnesutformad och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad och förtydligad studievägledning i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa två nivåer i introduktionsprogrammet Språkintröduktion på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2120 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2237 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla ungdomar någon gång under sin skoltid bör ges utbildning i entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man bör undersöka möjligheten att erbjuda Ung Företagsamhets verksamhet till alla gymnasieskolor och alla linjer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2251 av Hans Rothenberg m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för föräldrar att ta del av sina myndiga barns studieresultat och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2256 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av information om vilka gymnasieprogram som leder till jobb på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidigt i grundskolan informera om olika yrken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortbildning till SYV, studie- och yrkesvägledare, om yrken och om arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2261 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2516 av Anders Åkesson och Johan Hedin (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning i entreprenörskap ska erbjudas fler gymnasieelever än vad som i dag sker och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2562 av Ann-Britt Åsebol och Malin Höglund (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat mandat och ansvar för landets science centers och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2714 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om och hur alla elever kan få möjlighet att läsa Ung Företagsamhet eller motsvarande på gymnasiet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jordbruksutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2841 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om företagande och entreprenörskap vid utformningen av all utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2903 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få en effektivare studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt sökområde för gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2917 av Ulrika Heie m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta fler branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skolan och det gröna och blåa arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillgängliggöra kurser inom entreprenörskap exempelvis genom Ung Företagsamhet för fler gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2930 av Rickard Nordin (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning, liksom andra specialgymnasier och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2953 av Sofia Nilsson m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvalitetssäkra undersköterskornas kompetens genom att se över möjligheten att standardisera utbildningen för undersköterskor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3050 av Mats Berglund m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kulturens plats i skolan och återinföra estetiska ämnen som obligatoriska i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ämnesbetyg i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att förbättra planeringen av gymnasieutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3223 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gymnasieskola med kvalitet i första rummet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärlingsutbildning för hantverksyrken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna höga krav i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tvåårig yrkesskola i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskap och kvalitet med nationella ämnesprov och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt studie- och yrkesvägledning för att motverka avhopp och för att få fler ungdomar att söka yrkesutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3233 av Johan Pehrson m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa ett nationellt examensprov i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3262 av Arman Teimouri m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom hela skolväsendet tillsammans med ideella aktörer väcka intresse för entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3286 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att alla gymnasieelever ska ha möjlighet att välja UF-företagande i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3319 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen i skolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell digital SYV-funktion och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3326 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda undervisningstiden på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera kursgymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett gemensamt basår i gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolans naturbruksprogram även fortsättningsvis ska ha möjlighet att erbjuda elever att läsa in särskild behörighet till högskolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa förkunskapskraven till gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta gymnasiearbetet betygsättas enligt samma skala som övriga ämnen och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolans matchningsuppdrag bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell digital SYV-plattform bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella branschgymnasieskolor bör startas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3327 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av examensprov på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3330 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell digital SYV-funktion och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flexibilitet i utformandet av utbildningskontrakt för en elev på en lärlingsutbildning i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3424 av Helena Gellerman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvarig myndighet i uppdrag att utreda ett införande av en nationell digital plattform för gymnasieskolan där de bästa pedagogerna går igenom olika moment i gymnasieskolans läroplan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3426 av Helena Gellerman (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar som genomgått utbildning på gymnasienivå i utlandet lättare ska kunna tillgodoräkna sig denna utbildning, särskilt inom språk, vid svenska gymnasiestudier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar lättare ska få ta med sig skolpengen när de åker

på gymnasiestudier utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3515 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att NIU ska finnas kvar och fortsatt är viktig för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudierna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3626 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra studie- och yrkesvägledarnas uppdrag till att i högre utsträckning, utifrån elevens/studentens intresse och fallenhet, rikta in sig mot lämpliga studier eller yrkesutbildning kopplat till arbetsmarknadens behov och inom vilka sektorer och yrkesområden det finns möjligheter att få jobb, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på ett bättre sätt marknadsföra yrkesutbildningar, yrkeshögskola och lärlingsutbildning som vägar att få en yrkesexamen och komma ut på arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3655 av Roger Hedlund (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lagändringar för möjliggörande av drogtester i skolan och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5

Motion	Motionärer	Yrkanden
5. Motioner som bereds förenklat		
2020/21:467	Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C)	
2020/21:499	Jonas Andersson i Skellefteå (SD)	
2020/21:546	Dennis Dioukarev (SD)	
2020/21:883	Åsa Eriksson och Olle Thorell (båda S)	
2020/21:1252	Saila Quicklund (M)	
2020/21:1676	Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S)	
2020/21:1747	Louise Meijer (M)	
2020/21:1767	Lotta Olsson (M)	
2020/21:1876	Lotta Finstorp och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M)	
2020/21:1933	Patrick Reslow m.fl. (SD)	12
2020/21:1935	Patrick Reslow m.fl. (SD)	3–6 och 9
2020/21:2237	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2020/21:2251	Hans Rothenberg m.fl. (M)	
2020/21:2256	Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)	1–3
2020/21:2261	Sten Bergheden (M)	2
2020/21:2516	Anders Åkesson och Johan Hedin (båda C)	
2020/21:2714	Ida Drougge (M)	
2020/21:2808	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	48
2020/21:2841	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2020/21:2903	Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD)	
2020/21:2915	Fredrik Schulte (M)	4
2020/21:2917	Ulrika Heie m.fl. (C)	17 och 19
2020/21:2926	Rickard Nordin m.fl. (C)	24
2020/21:2930	Rickard Nordin (C)	6
2020/21:2953	Sofia Nilsson m.fl. (C)	27
2020/21:3050	Mats Berglund m.fl. (MP)	11 och 12

2020/21:3223	Roger Haddad m.fl. (L)	4 och 5
2020/21:3233	Johan Pehrson m.fl. (L)	5
2020/21:3262	Arman Teimouri m.fl. (L)	2
2020/21:3286	Fredrik Christensson m.fl. (C)	34 och 39
2020/21:3319	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	6 och 7
2020/21:3326	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	1–4 och 6–11
2020/21:3327	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	14
2020/21:3330	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	1 och 2
2020/21:3424	Helena Gellerman (L)	
2020/21:3426	Helena Gellerman (L)	1 och 2
2020/21:3655	Roger Hedlund (SD)	